

DB-105

December-2018

B.Com., Sem.-I

102 : Human Resource Management (Commerce)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. નીચેનાં જવાબ લખો :

- (A) માનવ સંસાધન સંચાલનનું મહત્ત્વ અને તેના ઉદ્દેશો વર્ણવો. 14
અથવા
- (i) માનવ સંસાધન આયોજનને અસર કરતાં પરિબલો ચર્ચો. 7
(ii) માનવ સંસાધન આયોજનની પ્રક્રિયા વર્ણવો. 7
- (B) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (છમાંથી ગમે તે ચાર) 4
- (i) માનવ સંસાધન સંચાલનનો અર્થ જણાવો.
(ii) માનવ સંસાધન આયોજન એટલે શું ?
(iii) માનવ સંસાધન સંચાલકના કોઈપણ ચાર ગુણો લખો.
(iv) માનવ સંસાધન આયોજનના કોઈપણ ચાર ફાયદાઓ લખો.
(v) ગેરહાજરી એટલે શું ?
(vi) મજૂર ફેરબદલી દર એટલે શું ?

2. નીચેનાં જવાબ લખો :

- (A) આધુનિક ભરતીની પ્રક્રિયા અને તેનું મહત્ત્વ ચર્ચો. 14
અથવા
- (i) તાલીમ અને વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત મુદ્દાસર લખો. 7
(ii) માનવ સંસાધન વિકાસની વિવિધ પદ્ધતિઓ ચર્ચો. 7
- (B) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (છમાંથી ગમે તે ચાર) 4
- (i) ભરતીની બે પદ્ધતિના નામ આપો.
(ii) વૈજ્ઞાનિક ભરતી એટલે શું ?
(iii) તાલીમના કોઈપણ ત્રણ ફાયદાઓ લખો.
(iv) કામદારોની તાલીમની કોઈપણ બે પદ્ધતિઓ લખો.
(v) માનવ સંસાધન વિકાસની કોઈપણ ચાર પદ્ધતિ (ટેક્નિક) લખો.
(vi) કર્મચારી સલાહ-મસલત.

3. નીચેનાં જવાબ લખો :

(A) કાર્ય મૂલ્યાંકનની વિવિધ પદ્ધતિઓ વર્ણવો અને તેની મર્યાદાઓ જણાવો.

14

અથવા

(i) સિનિયોરિટી પ્રમાણે બઢતીનાં કાયદા અને મર્યાદાઓ વર્ણવો.

7

(ii) જુસ્સાનો અર્થ આપો. તેને અસર કરતાં પરિબળો વર્ણવો.

7

(B) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (પાંચમાંથી ગમે તે ત્રણ)

3

(i) નીચા જુસ્સાને ઘટાડવા માટેના બે પગલાંના નામ આપો.

(ii) બદલીનો અર્થ આપો.

(iii) અપકર્ષ માટેના કોઈપણ ત્રણ કારણોના નામ આપો.

(iv) બદલી નીતિનાં કોઈપણ બે માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોના નામ આપો.

(v) કોઈપણ બે મૂલ્યાંકનકારોના નામ આપો.

4. નીચેનાં જવાબ લખો :

(A) કાર્યરચનાનો અર્થ અને તેનાં લક્ષણો સમજાવો. કાર્યરચનાનાં વિવિધ અભિગમો સમજાવો.

14

અથવા

(i) કાર્યજીવનની ગુણવત્તા સુધારવા માટેના માનવ સંસાધન પ્રવૃત્તિ ચર્ચો.

7

(ii) ગુણવત્તા વર્તુળનુ વ્યવસ્થાતંત્રીય માળખું વર્ણવો.

7

(B) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (પાંચમાંથી ગમે તે ત્રણ)

3

(i) કાર્ય ફેરબદલીનો અર્થ આપો.

(ii) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણનો અર્થ આપો.

(iii) કાર્ય વિસ્તૃતીકરણની કોઈપણ બે મર્યાદાઓ લખો.

(iv) કાર્યજીવનની ગુણવત્તાનો અર્થ આપો.

(v) ગુણવત્તા વર્તુળનાં કોઈપણ બે કાયદાઓ જણાવો.

Seat No. : _____

DB-105

December-2018

B.Com., Sem.-I

102 : Human Resource Management (Commerce)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Write answer of the following :
- (A) Describe the importance of Human Resource Management and its objectives. **14**
- OR**
- (i) Discuss the factors affecting Human Resource Planning. **7**
- (ii) Describe the process of Human Resource Planning. **7**
- (B) Answer in the short. (Any **four** out of Six) **4**
- (i) Give definition of human resource management.
- (ii) What is Human Resource Planning ?
- (iii) Mention any four qualities of Human Resource Manager.
- (iv) Mention any four point of importance of human resource planning.
- (v) What is absenteeism?
- (vi) What is labour turnover?
2. Write answer of the following :
- (A) Discuss the modern selection procedure and its importance. **14**
- OR**
- (i) Discuss the difference between Training and Development. **7**
- (ii) Discuss the various methods of Human Resource Development. ✓ **7**
- (B) Answer in the short. (Any **four** out of Six) **4**
- (i) State two methods of recruitment.
- (ii) What is Scientific Recruitment ?
- (iii) Mention any three advantages of training.
- (iv) State two methods of training for workers.
- (v) Mention any four methods (techniques) for the development of human resource.
- (vi) Employee Counselling

3. Write answer of the following :

(A) -Describe different methods of performance appraisal and its limitations. 14

OR

(i) Describe advantages and limitations of seniority base of promotion. 7

(ii) Give the meaning of Morale. Mention Factors affecting it. 7

(B) Answer in the short. (Any **Three** out of Five) 3

(i) Discuss any two steps for reducing low morale.

(ii) Define Transfer.

(iii) Mention any three causes of demotion.

(iv) Mention two guiding principles regarding transfer policy.

(v) Give any two names of Appraisers.

4. Write answer of the following :

(A) Explain meaning and characteristics of job design. Explain various approaches of Job Design 14

OR

(i) Discuss the human resource activities to improving quality work life. 7

(ii) Explain the organizational structure of quality circles. 7

(B) Answer in the short. (Any **Three** out of Five) 3

(i) Define job rotation.

(ii) Define job enrichment.

(iii) Mention any two limitations of job enlargement.

(iv) Concept of quality of work life.

(v) Mention any two advantages of quality circles.